

Líknandi hjúkrun og líknarmeðferð 9. kafli

María A. Tr.

Lífslöngunin

- Langflestir þrá að lifa þótt aldrei séu.
- Hins vegar verða erfiðir sjúkdómar oft til þess að einstaklingurinn horfir sáttur fram á endalokin.
- Þeir sem telja sig eiga mikilvægum málum ólokið berjast hart fyrir lífinu.
- Aðskilnaði við þá sem eru manni kærastir er reynt að fresta sem lengst.

Live this day
as if it is your last
ITUNES | GOOGLE PLAY | AMAZON MP3 | SP

Dauðinn og við sjálf

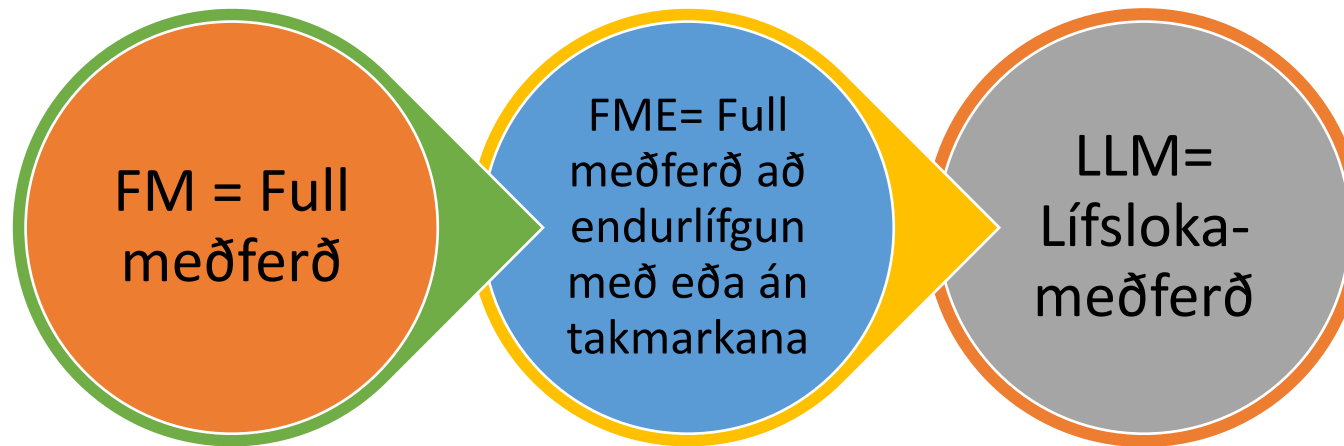
- Þegar við önnumst deyjandi einstaklinga kemur að því að við lítum í eigin barm og við neyðumst til að taka afstöðu til þessara mála **hvert á sinn hátt**, út frá lífi okkar og reynslu.
- Trúarafstaða hefur áhrif og við þurfum að muna að okkar trúarafstaða getur verið önnur en sjúklingsins.

Líknarmeðferð

- Felur í sér hjúkrun, umönnun og aðhlynningu fólks með lífsógnandi sjúkdóma
- Cicely Saunders –bresk: læknir, félagsráðgj., og hjúkrunarfr.
  - Lagði grunninn að líknandi hjúkrun
  - Átti frumkvæði að stofnun fyrsta líknarheimilisins í London
- Leitast við að draga úr verkjum
- Styðja sjúkling og fjölskyldu
- Þverfagleg nálgun
- Bæta lífsgæði

Meðferðarstig líknarmeðferðar

Líknarmeðferð

- Tímabilin þrjú í líknarmeðferð:
- - Upphafstímabil líknarmeðferðar
- - Síðari stig líknarmeðferðar
- - Lífslokameðferð

Úrlaunarefni

- PES kerfið, notast við það - hjúkrunargreining
- P- (problem) vandamál
- E- (etiology) þættir sem stuðla að eða orska
- S- (symptoms) sjúkdómseinkenni

Verkleg færni

- Vísindaleg færni
- Siðferðisleg færni
- Persónuleg færni
- Fagurfræðileg færni (bls 196)

Líknarmeðferð

- Sex atriði við líknarmeðferð:
  - - draga úr sjúkdómseinkennum
  - - sjálfsákvörðun
  - - sjálfsmynd
  - - félagsleg tengsl
  - - sátt
  - - samhengi

Viðbrögð hins deyjandi

- Kvíði og hræðsla algengust:

Hræðsla við hið óþekkta

Kvíða einmanaleikanum

Kvíði og hræðsla vegna aðskilnaðar við vini og ættmenni

Kvíði og hræðsla vegna mögulegra verkja og þjáningar í banalegunni og á dánarstundinni

Viðbrögð frh - kvíðinn

-
- Reyna að einangra kvíðann-
  - Hvað er það sem sj. er að hugsa um?
  - Ræða og spurja út í það
  - Vinna út frá orsökinni
  - Eyða verkjum, milda vanlíðan, sinna aðstandendum, hlusta.....

Líknarmeðferð

Meðhöndlun og umönnun gengur út á að lina kvalir og óþægindi

Deyjandi einst. eru þreyttir og þola minna álag

Leyfa að taka þátt eins og geta leyfir

Nota góðar dýnur og önnur hjálpartæki

Líkamleg einkenni

-
- Minnkar matarlyst og þörf fyrir mat og drykk
  - Munnvatnsframleiðsla minni
  - Sumir með verki
  - Ógleði er algeng
  - Hægðartregða
  - Niðurgangur
  - Þvagleki
  - Slím og mæði
  - Hætta á þrýstingssárum

- **Púlsinn – blóðrásin:**

Púlsinn verður veikur og óreglulegur, blóðflæðið er minnkað einkum til húðar og útlíma

- **Litarháttur húðar:**

Húðin verður bláföl, köld og útlímir bláleitir. Stundum koma blettir líkir marblettum t.d. neðan á handleggi og fótleggi. Andlitsdrættir breytast.

- **Meðvitund breytist:**

- Flestir missa meðvitund en aðrir vakna upp nokkru áður en þeir kveðja og geta þá verið mun skýrari en þeir ættu að geta verið, jafnvel kveðja aðstandendur sína. Það er kölluð Helfró.

Frh.

—

- **Heyrnin endist!**

Við þurfum að muna að heyrnin er sú skynjun sem endist lengst og tala gætilega og af fyllstu virðingu við hinn deyjandi og hjá honum.

- Snertiskynið endist líka og muna að nota það.

- **Líkamshitinn hækkar miðlægt:**

Vegna breytinga á blóðflæðinu, þ.e.a.s. blóðið flæðir lítið út í útlimina og húðina, hækkar hitinn oft og svita slær út.

17

- **Kyngingin hverfur smátt og smátt:**

- Væta munn m. svampi
- Sjúga mola

- **Þvagmyndun hættir**

- Lítil vökvainntekt

Okkar hlutverk hjá deyjandi

- Getur framkallað einmannaleika, nærvera
- Þurfum að hafa skilning
- Átta okkur á sorgarferlinu
- Halda í hönd
- Hlusta
- Muna, að heyrn fer síðast

Trúfrelsi

- Við þurfum að vera við búin að annast fólk sem tilheyrir mismunandi trúfélögum.
- Þeirra trú er rétt fyrir þá
- Okkar trú er rétt f. okkur en höldum henni fyrir okkur.
- Athuga hvernig við getum sýnt samúð í samræmi við trúarbrögð sjúklingsins.

Lokatímabilið (Terminal fasi):

- Þegar dauðinn = **Mors** nálgast koma ákveðin einkenni fram:

20

- **Öndunin breytist:**

- verður óregluleg, oft svokölluð Cheyne-Stokes öndun. Þá skiptast á sem er tímabil með djúpri öndun í nokkur skipti og svo smá dregur úr og kemur öndunarstopp í jafnvel hálfu mínútu.

- Hrygla, sog og korr, vegna slímsöfnunar sem ekki er kraftur til að hósta upp.

-

Viðbrögð okkar við dauðanum

- Eðlilegt að þegar við önnums deyjandi að við förum að hugsa um dauðann
- Getur komið fram sem óöryggi hjá ungum og óreyndum
- Eðlilegar spurningar: hvað ef hann deyr þegar ég er ein, hvað á ég að segja, geri ég hlutina rétt

Stuðningur samstarfsfólks

- Sá sem annast deyjandi sjúkling þarf stuðning frá samstarfsfólkinu svo hann geti verið sjúklingnum og aðstandendum hans til stuðnings og gagns.

Hvað gerist við andlátíð

- Hjartað hættir að slá
- Sjáöldur bregðst ekki við
- Augu stara stíft fram
- Missir oft þvag og hægðir

Þrjú teikn
um einkenni
dauða:

- . Líkblettir, marblettir sem geta myndast á þeim parti sem liggur þyngst, baki og fótum
- . Vöðvastirðnun, gerist fljótt
- . Rotnun

Aðstandendur

- Næði
- Upplýsingar
- Næring
- Prestur
- Virða óskir þeirra
- Vera til staðar

Samhyggð

-
- Syrgjandi fái að tjá sína líðan
  - Vera hlustandi
  - Snerting, faðmlag
  - Votta samúð af einlægni

Ekki segja:

- “Ég veit hvernig þér líður”
- “Allt verður betra á morgun”
- “Þetta gæti verið verra”
- Ekki segja syrgjandanum hvernig honum á að líða

Eftir andlátíð

- . Leggja á minnið kl, hvað sjúklingur dó
- . Læknir úrskurðar látinn
- . Aðstandendur látnir vita (ef þeir vita ekki)
- . Skráning

Umbúnaður líks

Algengt að fari fram um það bil 2. klst eftir andlát
Gott að tveir séu við umbúnað
Oftast starfsfólk, stundum aðstandendur
Misjafnt eftir stofnunum, hvernig
Hafa lík í svölu umhverfi, kæli
Aðstandendur sjá um kistu
Flestir nýta sér þjónustu útfararstofnanna